

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Svar på beställning om nationellt nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken

1 Bakgrund

Jordbruksverket fick den 26 augusti 2021 i uppdrag av Näringsdepartementet att analysera hur ett nationellt nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken kan utvecklas, inrättas och styras för att på ett balanserat sätt stödja genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP). Vi fick också i uppdrag att redogöra för hur behovet av nätverkande kring bredare landsbygdsfrågor kan mötas - frågor som i begränsad omfattning bedöms kunna ingå i den strategiska planen, samt fiske- och vattenbruksfrågor.

Enligt uppdraget ska förslaget från Jordbruksverket bygga på erfarenheter från dagens landsbygdsnätverk. Förslaget ska utgå från de krav som finns i förslaget till *Förordning om strategiska planer* och den förväntade inriktningen på den svenska strategiska planen.

Vårt svar består av en introduktionsdel, där vi kort beskriver skillnader mellan nuvarande och kommande regelverk och vilka effekter det kan tänkas få för inriktningen på kommande nätverk.

Vi beskriver sedan hur Landsbygdsnätverket drivs och fungerar idag, exempelvis med avseende på arbetsverktyg och medlemmar. I andra kapitel tar vi upp exempel på samverkan med andra nätverk.

Därefter redogör vi vårt svar på de fem specifika frågorna som ingick i uppdraget.

Som bilagor till vårt svar finns

- en förteckning över dagens medlemmar och andra involverade
- kommentarer till artikel 113 samt

- lista med för- och nackdelar med olika alternativ för gränsdragning och finansiering av det kommande nätverkets verksamhet.

Jordbruksverket har inte haft möjlighet att föra dialog med externa intressenter utan har utgått från till exempel den intressentdialog¹ som Landsbygdsnätverket nuvarande styrgrupp genomförde 2020. Vi har inte hanterat frågan kring fiske- och vattenbruk separat utan tänker att dessa aktörer ingår i de sammanhang där vi skriver om behov för jordbruket att samverka med andra kompetenser.

2 Sammanfattning och slutsatser

2.1 Nuvarande och kommande lagstiftning

Vid en jämförelse mellan nuvarande och kommande lagstiftning är några viktiga skillnader som är värda att lyftas fram.

- Nätverket ska kopplas till hela CAP, vilket generellt innebär en större tyngd på jordbruk då pelare 1 inkluderas.
- Formuleringar betonar koppling till det administrativa genomförandet på ett något annat sätt än idag, särskilt nämns att nätverket ska bidra till övergång till prestationsinriktad genomförandemodell.

Värt att nämna i detta sammanhang är att andelen nätverksaktiviteter som kan kopplas till livsmedelsstrategin, miljö och klimat har ökat under nuvarande programperiod. För 2021 och 2022 är det drygt 80 procent av budgeten avsatt till dessa områden.

2.2 Nuvarande och kommande landsbygdsnätverk

Ett viktigt mål både i kommande och nuvarande förordning är att öka delaktigheten i genomförandet. Därför ser Jordbruksverket att det som är grunden i dagens nätverk är en självklar grund även i kommande CAP, dvs.

- att nätverkets tillhandahåller en arena för dialog där aktörer är jämbördiga och med likvärdiga villkor kan delta, och
- att nätverket är dynamiskt och tillåts förändras över tid.

Landsbygdsnätverkets fokus, medlemmar och arbetsgrupper har idag utformats och utvecklats utifrån medlemmarnas behov, och därmed också landsbygdernas behov. Detta inom ramen för politiskt uppsatta mål.

Under nuvarande period har nätverket använt en rad olika verktyg för att nå uppsatta mål och för att stärka landsbygdsprogrammet, exempelvis arbetsgrupper, tankesmedjor, webinarier, sociala medier och nyhetsbrev. En fortsatt flexibilitet genom arbete med olika verktyg är viktigt för att kunna ta tillvarata aktuella frågor.

---

¹ Intressentdialog med sikte på Landsbygdsnätverket 2021-2027.

Det är viktigt att skilja på nätverkets kansli och Landsbygdsnätverket, där det senare är den arena där dess medlemmar, varav Jordbruksverket är en, ingår. Kansliet har en stödande roll vid genomförande av aktiviteter som Landsbygdsnätverkets medlemmar har behov av. Jordbruksverkets roll är också att inrätta och samordna nätverket.

2.3 Ett ökat fokus på jordbruk i kommande nätverk.

Stöden i pelare 1 utgör basen i den gemensamma jordbrukspolitik (CAP). Stöden bidrar till mål om konkurrenskraft, miljö och klimat, men syftar i första hand till att garantera en viss inkomst till lantbruksföretagen. Under innevarande period har dessa stöd inte omfattats av nätverkets uppdrag då de ligger utanför det svenska landsbygdsprogrammet. Nätverket har dock indirekt arbetat med stöd i pelare 1 via aktiviteter kopplade till frågor som är av stor betydelse för jordbruket.

I kommande CAP kommer nätverket att behöva inkludera stöden inom pelare 1 i sin verksamhet. Nätverket kan för dessa stöd arbeta på liknande sätt som för landsbygdsstöden. Exempelvis kan nätverket bidra med att sprida information om och förklara den gröna arkitekturen i CAP, och hur den möter livsmedelsstrategins mål. Nätverket kan också utveckla arenor och aktiviteter där de nya möjligheterna och kraven diskuteras, och koppla ihop aktörer mellan olika led i livsmedelskedjan och jordbruket med andra aktörer.

2.4 Kunskap och innovation i jordbrukssektorn

Inom det svenska agrara kunskaps- och innovationssystemet finns behov av att stärka samverkan mellan systemets olika aktörer. Med en bredd av aktörer är Landsbygdsnätverket en neutral arena för samverkan mellan rådgivare, forskare och övriga aktörer inom jordbrukssektorn. Landsbygdsnätverket kan bidra till att öka samverkan mellan olika sektorer, vilket ökar möjligheterna till erfarenhetsutbyte och att finna innovativa lösningar på de utmaningar som jordbrukssektorn står inför.

2.5 Stödja det administrativa genomförandet av CAP

Vi ser flera områden där administrationen av CAP tillsammans med nätverket och dess kansli kan utveckla ett mer strukturerat samarbete för att stödja genomförandet. Områden vi kan utveckla är exempelvis analyser av måluppfyllelse som en del i arbetet med den nya genomförandemodellen eller olika aktiviteter för att stärka genomförandekapaciteten hos handläggande myndigheter. Nätverket och dess kansli kan således underlätta och avlasta det administrativa genomförandet på flera sätt, dock ser vi inte att det på ett effektivt sätt kan ta över ett helt arbetsområde.

2.6 Ett delat ansvar för att inrätta och samordna nätverket

Vi ser flera fördelar med att fortsatt ha ett nätverk med samma bredd som idag, inte minst för att arbeta med livsmedelsstrategiska mål och innovation. Vi bedömer att

ett brett och mångfunktionellt nätverk är effektivare ur förvaltningsperspektiv då olika nätverk riskerar att splittra målgrupper och skapa konkurrens om aktörer. Vi ser också flera fördelar med att dela ansvaret med en annan myndighet så därför föreslår vi ett fortsatt brett nätverk med gemensam styrgrupp och kansli men med ett delat ansvar för inrättande och samordning. Detta nätverk bör då samlat hantera frågor inom ramen för jordbrukspolitiken, livsmedelsstrategin samt bredare landsbygdsfrågor i minst samma omfattning som idag.

3 Nätverkets lagstadgade mål och uppgifter

Vi har utgått från artikel 113 i den konsoliderade förordningstexten från 23 juli 2021. Det är alltså en preliminär version av förordningstexten, som kan komma att ändras.

Vid en jämförelse mellan nuvarande och kommande lagstiftning finns några övergripande skillnader. En skillnad är att det nya nätverket kopplas till hela CAP, vilket innebär att jordbruket och dess aktörer får en större tyngd i nätverkets verksamhet.

Att stödja det administrativa genomförandet är mer explicit uttalat i den kommande förordningen, även om det är en viktig dimension redan i nuvarande förordning. En tolkning är att detta innebär att nätverket knyts närmare till de handläggande myndigheternas arbete. Exempel på formuleringar som skiljer mot idag (kursivt) är:

Mål:

- *increase the involvement of all relevant stakeholders in the implementation of CAP Strategic Plans and, where relevant, in their design;*
- *accompany the Member States' administrations in the implementation of CAP Strategic Plans and the transition to a performance based delivery model;*
- *contribute to the information of the public and potential beneficiaries on the CAP and funding opportunities (The objective shall be addressed in particular through the national CAP networks);*
- *contribute to monitoring and evaluation capacity and activities;*

Uppgifter:

- *contribution to capacity building for Member States administrations and of other actors involved in the implementation of CAP Strategic Plans, including as regards monitoring and evaluation processes;*
- *contribution to the further development of the CAP and preparation of any subsequent CAP Strategic Plan period*

Vi har inte haft möjlighet att analysera anteckningar från rådsarbetsgrupper, Q&A och andra underlag från EU kommissionen så vi kan därför inte avgöra om de nya formuleringarna har för avsikt att förändra inriktningen på nätverkens förhållande till administrationen eller om de är omskrivningar av sådant som redan ingår.

En skillnad som vi tycker är värd att lyfta är skrivningarna om att nätverket ska stödja övergången till en prestationsinriktad genomförandemodell. Vi återkommer till det under fråga 3.

Bland målen för nätverket finns även andra skillnader mot idag som innebär att innovation ska främjas inom jordbruk och landsbygdsutveckling, jämfört med nu där även livsmedelsproduktion och skogsbruk nämns. Vi ser dock att hela livsmedelskedjan ingår i begreppet jordbruk så ur den aspekten är det inte en begränsning. När det gäller skogsbruk är det i många fall en viktig del av lantbrukarens verksamhet och enligt intressentdialogen är det viktigt att det finns en arena där skogsbruket finns med.

Vi bedömer att interaktivitet och ömsesidigt lärande mellan aktörerna i nätverket är mer betonat än idag. Exempelvis när gäller målet om att främja innovation – här finns tydligare skrivningar om ömsesidigt lärande, inkludering och interaktion mellan alla aktörer i processer för kunskapsutbyte och kunskapsuppbyggnad. Likaledes sägs att en av uppgifterna för nätverket är att skapa plattformar, forum och events för att facilitera erfarenhetsutbyte och ömsesidigt lärande mellan olika intressenter. Vår tolkning är att denna betoning på interaktivitet och lärande beror på att nätverken förväntas spela en viktig roll inom AKIS, men förändringen går också att koppla till att innovation är en av de grundläggande principerna i leaderarbetet.

En ny uppgift för nätverken är enligt förordningen att skapa länkar till andra unionsfinansierade strategier eller nätverk, vilket vi återkommer till svaret på fråga 5.

För en mer detaljerad genomgång av artikel 113, se bilaga 1.

4 Dagens landsbygdsnätverk

En utgångspunkt för vårt arbete med denna beställning är att Landsbygdsnätverket ska bygga vidare på tidigare erfarenheter och nuvarande upplägg. Ett viktigt mål både i kommande och nuvarande förordning är att öka delaktigheten i genomförandet. Därför ser Jordbruksverket att det som är grunden i dagens nätverk även är en självklar grund även i kommande CAP, dvs.

- Nätverket attraherar och engagerar aktörer och tillhandahåller en arena där de är jämbördiga och kan delta på likvärdiga villkor.
- Nätverket består av dess ingående aktörer och det utifrån deras behov och nytta dynamiskt och förändras över tid. Detta sker inom ramen för de mål som nätverket ska bidra till.

Under denna programperiod har Landsbygdsnätverkets fokus, medlemmar och arbetsgrupper förändrats utifrån medlemmarnas behov.

Det är viktigt att skilja på nätverkets kansli och Landsbygdsnätverket där det senare är den arena där dess medlemmar, varav Jordbruksverket är en, ingår. Kansliet har

en stödjande roll vid genomförande av aktiviteter som Landsbygdsnätverkets medlemmar har behov av. Kansliets roll är idag att facilitera, mäkla, samordna och producera.

4.1 Medlemmar i nätverket

Landsbygdsnätverket består idag av 118 medlemsorganisationer.

I bilaga 2 finns en sammanställning över vilka som är medlemmar 2021 samt i vilka arbetsgrupper de ingår i, har ingått i tidigare eller i vilka andra sammanhang de är och varit aktiva inom Landsbygdsnätverket.

Totalt är det 83 olika aktörer (varav 72 är medlemmar) som är aktiva i nätverket under 2021 och av dessa är det drygt två tredjedelar som är aktiva i verksamhet som har en koppling till livsmedelsstrategin och/eller miljömål. Bland dessa 60-talet aktörer finns myndigheter och organisationer vars primära verksamhet är inom dessa områden, men också aktörer från andra sektorer och med annan kompetens.

De flesta av nätverkets aktiviteter är inte begränsade till medlemmar utan öppna för alla.

4.2 Verktyg och aktiviteter

Idag använder Landsbygdsnätverket en bredd av verktyg för dialog, samarbete och informationsspridning. Vilka verktyg som används och i vilken utsträckning ändras över tid. En fortsatt flexibilitet är viktig för att kunna ta tillvarata aktuella frågor som aktörer lyfter. Verktygen är t.ex. delnätverk så som innovationsnätverket och landsbygdkommunikatörerna, arbetsgrupper, träffar, tankesmedjor, workshops, webinarier, sociala medier, poddar och nyhetsbrev. Verktygen kan användas för att nå en bredare eller smalare grupp av aktörer och är i olika grad interaktiva.

Några exempel på verktyg:

- Arbetsgrupper med tematiskt fokus, till exempel miljö- och klimat, hållbara gröna näringar
- Utmaningsdrivna nätverksprocesser, till exempel klimatanpassning av jordbruket.
- Kampanjer till exempel användning av ull
- Webinarier, till exempel med EU kommissionen om kommande CAP
- Rundabordssamtal, till exempel klimatpåverkan, betesmarker och köttkonsumtion
- Mötesplatser, till exempel mötesplats AKIS.

4.3 Tematiskt innehåll

Landsbygdsnätverkets verksamhet sker i huvudsak inom ett antal arbetsgrupper. Teman för grupperna har varierat utifrån intressenternas behov och vad som är aktuellt inom gröna och blåa näringar samt annan landsbygdsutveckling. Grupperna arbetar oftast holistiskt, vilket innebär att teman som exempelvis

kapitalförsörjning, inkludering, naturturism och lokal utveckling har i stor grad utgått från de gröna och blå näringarnas villkor. Hållbarhet har varit en viktig horisontell aspekt. Exempelvis nätverkets integrations arbete har till stor del handlat om nyanländas möjlighet att få jobb i gröna näringar och gruppen för naturturism har haft aktiviteter där markägarperspektivet sammanvägts med andra turism- och rekreationsintressen. Det gör att det inte finns några tydliga rågångar i nätverkets arbete mellan gröna näringar och andra intressen.

För närvarande finns flera grupper för Hållbara gröna näringar, Kunskaps- och innovationsfrämjande i gröna näringar, Miljö och klimat, Nationella kompetensrådet inom det gröna och naturbaserade näringslivet, Landsbygdskommunikatörerna, Lokalt ledd utveckling, Smarta landsbygder, Innovationsfrämjande i landsbygder och Ung inkludering.

Andelen av budget som går till aktiviteter kopplat till livsmedelsstrategin samt miljö och klimat har hela tiden varit hög under åren. Exempel på områden som Landsbygdsnätverket minskat eller slutat med är Kapitalförsörjning och Nyanländas inkludering som har upphört som egna tematiska grupper men frågorna har delvis tagits vidare i nuvarande grupper för Hållbara gröna näringar och Kompetensrådet. Naturturism och Service i landsbygder har också upphört som egna grupper men vissa aspekter från dessa grupper finns med i nuvarande gruppen för Smarta landsbygder.

För 2021-2022 är 80 procent av tillgängliga resurser avsatta till livsmedelsstrategiska insatser samt miljö- och klimatmål. Mindre än 20 procent är avsatt för bredare landsbygdsåtgärder inklusive Leader, men då ska man ha med i beaktan att även inom dessa områden så hanteras frågor som rör gröna näringar och miljö och klimat. Ett sådant exempel är inspirations- och erfarenhetsutbyte om hur Leader kan jobba mer med miljö- och klimatinsatser kommande period, det vill säga en satsning finansierad inom ramen för de 20%.

5 Fråga 1. Nätverket och åtgärder i pelare 1

Särskild redogörelse för hur det nuvarande Landsbygdsnätverket bör utvecklas i fråga om nätverksarbete som möter uppgiften att utveckla engagemang, kunskapsutbyte och kapacitetsbyggande även kring åtgärderna i pelare 1.

5.1 Pelare 1 i kommande period

En av de största förändringarna i kommande period är att hela CAP omfattas av en gemensam strategisk plan, där både pelare 1 och pelare 2 ingår.

En annan förändring av betydelse är ökade satsningar på miljö- och klimatområdet, med sänkta inkomststöd som följd. Det kommer att finnas en öronmärkning för miljöåtgärder i pelare 1 och det tillkommer nya grundvillkor som innebär utökade miljö- och klimatåtgärder jämfört med dagens tvärvillkor. Enligt överenskommelse i juni 2021 ska 25 procent av dagens direktstöd sättas av till miljö- och klimatåtgärder.

Utformningen och tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitiken under den kommande programperioden kommer att påverka hur målen i livsmedelsstrategin kommer att infrias. För att CAP på bästa sätt ska bidra till livsmedelsstrategins mål behövs ett skifte mot åtgärder som leder till en långsiktig produktivitetsökning som skapar förutsättning för förbättrad lönsamhet och minskat stödberoende på sikt, samtidigt som miljömålen nås. Investeringsstöd för stärkt konkurrenskraft, kompetensutvecklingsåtgärder, samarbetsåtgärder och innovationsfrämjande åtgärder bör stärkas.

I och med att inkomststöden i Pelare 1 minskar avsevärt 2023 och ersätts med miljö- och klimatåtgärder ser vi ett behov på kortare sikt av att stödja de grupper som är särskilt sårbara för minskade inkomststöd.²

5.2 Nätverket arbetar redan i dag med pelare 1

Inkomststöden i pelare 1 utgör basen i jordbrukspolitiken. Stöden bidrar till mål om konkurrenskraft, miljö och klimat och syftar i första hand till att garantera en viss inkomst till lantbruksföretagen. Alla företag som uppfyller villkoren har rätt att få ta del av dessa stöd.

Under innevarande period har nätverket indirekt arbetat med stöd i pelare 1 via aktiviteter kopplade till lantbruksföretag och primärproduktionen. Nätverket har till exempel haft flera aktiviteter om betesmarker där målgrupperna har inkluderat såväl konsumenter, intresseorganisationer och myndigheter som beslutsfattande politiker. Nätverket har också haft aktiviteter om att landsbygden levererar fossilfritt, MATtanken och kapitalförsörjning som bidragit till ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart jordbruk (se även svar på fråga 2).

5.3 Hur kan nätverket utvecklas med avseende på pelare 1?

Jordbruksverket har identifierat tre områden som är viktiga att arbeta vidare med;

- Målgrupper som är sårbara för minskade inkomststöd,
- Frågor som rör miljö- och klimat,
- Och livsmedelsstrategin

5.3.1 Särskilda målgrupper

Jordbruksverket har identifierat att det är viktigt att stödja grupper som är särskilt sårbara för minskade inkomststöd. Dessa omfattar framförallt unga och nystartade lantbrukare, lantbrukare med betesmarker och lantbrukare i områden som omfattas av kompensationsstöd.³ Aktiviteter inom Landsbygdsnätverket kan stärka en eller

---

² Komplettering av uppdragen om åtgärder till Strategisk plan med kostnadsuppskattningar för åtgärder och en bedömning om hur åtgärderna samlat kan bidra till behoven och livsmedelsstrategins mål samt att bedöma effekterna av takbelopp, nedtrappning och omfördelningsstöd. Jordbruksverkets dnr Dnr 3.1.17 -04070/2021

³ Komplettering av uppdragen om åtgärder till Strategisk plan med kostnadsuppskattningar för åtgärder och en bedömning om hur åtgärderna samlat kan bidra till behoven och

flera av dessa målgrupper. Vissa branschorganisationer som representerar dessa grupper är redan idag aktiva inom nätverket.

5.3.2 Miljö- och klimat

Pelare 1 ska, som nämnts ovan, riktas tydligare till att bidra till miljö- och klimatmål. Detta dels genom att ettåriga miljö- och klimatersättningar ska utgöra upp emot 25 procent, dels genom en del av de nya grundvillkoren.. Nätverket kan bidra med att sprida information om och förklara de nya gröna kraven i CAP samt hur dessa möter livsmedelsstrategins mål om hur konkurrenskraften ska öka samtidigt som de nationella miljömålen nås.

Nätverket kan också utveckla arenor och aktiviteter där de nya möjligheterna och kraven diskuteras. Diskussionerna kan utmynna i förslag om tillämpning, förenkling, regelförändringar och förslag på miljö- och klimatåtgärder till nästkommande CAP (från 2027). Nätverkets styrkor i dessa frågor är att det är det är politiskt obundet, har många medlemmar och en bred målgrupp. Det är fortsatt viktigt att aktiviteterna inom nätverket tar ett helhetsgrepp inom CAP eftersom det är ett långsiktigt konkurrenskraftigt jordbruk som kan leverera de miljö- och klimatnyttor som samhället efterfrågar.

5.3.3 Livsmedelsstrategin

Det tredje identifierade området som nätverket kan arbeta med är hur CAP bättre kan stödja livsmedelsstrategin. Långsiktiga satsningar på investeringsstöden för konkurrenskraft, kompetensutvecklingsåtgärder, samarbetsåtgärder och innovationsfrämjande åtgärder är viktiga i detta sammanhang. Det handlar om åtgärder som inte ingår i pelare men som behövs för att långsiktigt trygga jordbrukets konkurrenskraft.

Åtgärder som bidrar till en generell produktivitetsökning i det svenska jordbruket är nödvändiga för att klara den globala konkurrensen. OECD:s rekommendation att tydligare integrera lantbruket i det svenska innovationssystemet är också viktig i detta sammanhang. För att CAP bättre ska bidra till livsmedelsstrategins mål behövs ett skifte mot åtgärder som leder till en långsiktig produktivitetsökning som skapar förutsättning för förbättrad lönsamhet och minskar stödberoendet på sikt.

För god måluppfyllelse avseende livsmedelsstrategin är det också viktigt att olika offentliga satsningar är samordnade och förstärker varandra. I livsmedelsstrategins handlingsplaner finns flera åtgärder som är inriktade på att höja kunskapen och öka innovationskraften i den svenska livsmedelskedjan. Genomförandet av CAP, inklusive Landsbygdsnätverket, behöver därför bl.a. förhållas sig till livsmedelsstrategins handlingsplaner och resultat från dessa.

Landsbygdsnätverkets grupper, delnätverk och innovationssupport kan dels koppla ihop aktörer mellan olika led i livsmedelskedjan, dels jordbruket med andra aktörer. Hur det görs och kan utvecklas diskuteras under fråga 2.

5.3.4 Behov av nya aktörer inom nätverket?

Nuvarande nätverk har bra täckning bland jordbrukets organisationer för att även kunna hantera frågor kopplade till pelare 1. Nätverket kan bidra med ytterligare nytta för lantbruksföretagen genom att involvera nya aktörer eller att genom befintliga aktörer blir mer aktiva.

Utöver förändringar i jordbrukspolitiken pågår flera andra processer, bl.a. kopplade till den Gröna given, som påverkar livsmedelsproduktionen. Kraven på företagen skärps inte minst för att möta klimatutmaningarna och en minskande biologisk mångfald, men också i en allt mer globaliserad värld. För att skapa konkurrenskraftiga företag ställs högre krav på kompetens hos företagaren så väl som aktörer i företagets omgivning. Mer avancerade företag ställer högre krav på rätt kompetens hos banker, ekonomiska rådgivare, försäkringsbolag med flera. Det kan vara en utmaning att möta alla dessa behov. Svårigheter med exempelvis rådgivning skulle i vissa fall kunna kompletteras genom att understödja erfarenhetsutbyte mellan företag med liknande utmaningar. Genom att kombinera nya och gamla aktörer i nätverket kan nya plattformar skapas för att hantera dessa frågor kopplade till marknad och direktstöd, men även till klimat och miljö, i större utsträckning än vad som sker idag.

6 Fråga 2. Samverkan mellan nätverket, rådgivare och forskare

Särskild redogörelse för hur det nuvarande Landsbygdsnätverket bör utvecklas i fråga om hur samverkan sker mellan nätverket, rådgivare och forskare i syfte att stärka jordbrukets kunskaps- och innovationssystem genom uppgiften att tillhandahålla och sprida kunskap och innovationer.

6.1 Landsbygdsnätverkets bidrag till det svenska agrara kunskaps- och innovationssystemet

Ett innehållsmässigt strategiskt område inom nätverket är kunskap och innovation. Nedan beskrivs översiktligt behoven i det svenska kunskaps- och innovationssystemet, samt hur Landsbygdsnätverket kan bidra till att möta dessa behov.

Det bör också sägas att både rådgivare och forskare idag ingår i de olika arbetsgrupper som finns inrättade inom Landsbygdsnätverket. Enligt utkastet till EU-förordning ska Landsbygdsnätverket även fortsättningsvis inkludera aktörer som rådgivare och forskare.

6.2 Kunskaps- och innovationssystemet

Begreppet AKIS har blivit allt vanligare i diskussioner som rör delning av kunskap och innovationer. AKIS står för *Agricultural Knowledge and Innovation System* och är ett koncept för att beskriva kunskapsutbytet och de tjänster som stödjer dessa utbyten i en agrar kontext. Ett AKIS utgörs av olika aktörer från de privata, offentliga och icke-kommersiella sektorerna i lantbruket, som till exempel lantbrukare, lantarbetare, utbildare, forskare, icke-akademiska experter, statliga och privata rådgivare, leverantörer, med flera.⁴ Ett välfungerande AKIS stärker flödet av kunskap och innovationer inom jordbrukssektorn. Även aktörer utanför jordbrukssektorn är relevanta för det innovationsfrämjande arbetet.

Sveriges AKIS kan beskrivas som diversifierat på grund av sina många aktörer. Lantbrukssektorn tenderar även att organisera sig i ämnesmässiga grupperingar, på utbildningsnivå, inom rådgivningen och i branschorganisationer. Det finns inte heller någon sammanhållande och koordinerande kraft, vilket innebär att det svenska agrara kunskaps- och innovationssystemet är både diversifierat och tämligen fragmenterat.⁵

Tidigare utredningar av Jordbruksverket visar att Sveriges AKIS kännetecknas av ett stort gap mellan forskning och näringsliv. Det finns ett stort behov av att sprida och utveckla kunskapen om hur skogsbruk, jordbruk och trädgårdsföretagande kan bedrivas på ett sätt som både kan tillgodose efterfrågan på produkter samt främjar miljö- och klimatmålen.

Bristen på interaktion mellan forskning och näringsliv inom jordbrukssektorn leder dels till att det i stor utsträckning saknas behovsdriven forskning inom jordbruksområdet, men också till en otillräcklig kunskapsöverföring generellt mellan forskning och rådgivning. Varje aktör med ansvar och ambition på området samverkar utifrån sina behov. En samverkan och samordning mellan aktörer inom kunskaps- och innovationssystemet kommer dock sällan till stånd. För att öka samverkan och kunskapsförmedling mellan de olika aktörerna inom animalieproduktionen har förslag framförts på att inrätta ett kunskapsnav. Det handlar både om att överföra kunskap från forskning till praktisk tillämpning i företagen och om att föra relevanta frågor från företagen till forskningen. Det pågår även en diskussion om satsningar på andra typer av kunskapsnav, däribland ett nav inom företagsledning, ett kunskapsnav för matkultur och lokal livsmedelsförsörjning samt ett kunskapsnav för digitalisering.

6.3 Landsbygdsnätverket samverkande roll i relation till befintliga och potentiella kunskapsnav

Åtgärderna för kompetensutveckling och samarbete kan användas för att finansiera den typ av verksamhet som kunskapsnaven ska bedriva. Landsbygdsnätverket kan

---

⁴ Jordbruksverket (2019). *Nationell kunskapsförsörjning för en hållbar och konkurrenskraftig animaliesektor*. Rapport 2019:4.

⁵ Jordbruksverket (2019). *Nationell kunskapsförsörjning för en hållbar och konkurrenskraftig animaliesektor*. Rapport 2019:4.

utifrån sin roll som neutral aktör bidra till att främja samverkan mellan olika tilltänkta kunskapsnav och på så vis förstärka de satsningar som görs inom åtgärderna för kompetensutveckling och samarbete. Det finns också potential för handläggande myndigheter att dra nytta av Landsbygdsnätverkets kanaler för att föra ut den kunskap som genereras inom de olika naven.

Andra exempel på plattformar inom kunskapssystemet är Formas centrumbildningar och Sweden Food Arena. Landsbygdsnätverket kan i sin roll som neutral samverkande aktör öka kännedomen om olika initiativ till kunskapsnav och plattformar hos dess medlemmar. Genom att vara ett brett nätverk kan det erbjuda en arena för olika aktörer inom kunskapssystemet, både inom och utanför de gröna näringarna. Seminariedagen ”Mötesplats AKIS”, som arrangerades i mars 2021 och som föreslås vara ett återkommande forum, är ett konkret exempel på denna typ av arena. Forumet kan bidra till att öka kännedomen om de olika aktörer som verkar inom kunskapssystemet och om de olika initiativ som pågår för att stärka det.

6.4 Samverkan mellan Landsbygdsnätverket och förvaltande myndigheter kan utvecklas

Jordbruksverket och handläggande myndigheter ska enligt förordningen utgöra en del av Landsbygdsnätverket. Det finns potential att öka samarbetet mellan enheter på förvaltande myndigheter, både på nationell nivå och på länsnivå, som arbetar med genomförande av den strategiska planen och andra aktörer inom ramen för Landsbygdsnätverket. Nätverket kan med sina resurser komplettera och förstärka de satsningar som utförs inom åtgärderna för kompetensutveckling, samarbete och EIP, bland annat genom att öka kännedom om aktuella utlysningar och upphandlingar. Det kan även handla om att sprida information om resultatet av genomförda projekt och arrangera poddar, seminarier m.m., som kopplar till den verksamhet som utförs. Det handlar i grunden inte om nya nätverksverktyg, utan snarare om att öka samverkan mellan andra aktörer i Landsbygdsnätverket och de myndigheter som förvaltar åtgärderna.

6.5 Landsbygdsnätverket är en mäklande aktör mellan jordbrukssektorn och andra sektorer

Den nationella livsmedelsstrategin ska bidra till en ökad och hållbar produktion av mat i hela landet. Dessutom behöver lantbruket utvecklas, anpassas och även förnya sig inför stora samhällsutmaningar såsom förändrat klimat, krav på minskade utsläpp av växthusgaser och minskad användning av fossila bränslen. Detta ställer krav på att lantbruksnäringen, andra näringar och olika sektorer behöver ta lärdom av varandra och samarbeta. Landsbygdsnätverket har här ett ansvar för att representanter från dessa olika sektorer träffas och ger varandra olika inspel och idéer. Landsbygdsnätverkets grupper, delnätverk och innovationssupport har också en möjlighet att bidra till att koppla ihop den gröna sektorn med andra sektorer. Genom de arbetsgrupper som idag är inrättade inom Landsbygdsnätverket kan samverkan stärkas mellan kunskaps- och innovationssystemets olika aktörer. Av intressentdialogen framgår att Landsbygdsnätverket fyller en viktig roll som en

neutral arena. Här har kansliet, ledamöter i arbetsgrupper, innovationssupport och kommande innovationscoach en viktig mäklande funktion när det gäller att föra samman aktörer för att hitta lösningar på gemensamma problem, men också för erfarenhetsutbyte mellan sektorer i syfte att lära av varandra.

Inom Landsbygdsnätverket finns grupper som arbetar i bredare perspektiv med landsbygdsfrågor och som även berör företag utanför de gröna näringarna. Ett exempel är gruppen för Innovationsfrämjande i landsbygder. Genom att dessa grupper finns inom Landsbygdsnätverket, ges inspel och nya synsätt även till de grupper i nätverket som arbetar med de gröna näringarna. Inom samma Landsbygdsnätverk träffas och ses aktörer från olika sektorer som arbetar och verkar på landsbygderna. De gröna näringarna kan därmed dra nytta av vad som redan har gjorts och görs i andra sektorer genom att överföra innovativa idéer till jordbruks-, trädgård-, eller rennäringen. Landsbygdsnätverket behöver även fortsättningsvis verka för att vara en öppen arena som attraherar aktörer från sektorer utanför jordbruket, i syfte att främja lärande och kunskapsutbyte mellan sektorer. Ett sådant ömsesidigt samarbete främjar utvecklingen och framtagandet av nya idéer och innovationer för landsbygderna i sin helhet. Detta är inte minst viktigt inför den omställning av landsbygden som behövs på klimatfrågan.

6.6 Landsbygdsnätverkets roll att förstärka erfarenhetsutbyte och samverkan mellan regionala aktörer

Innovation i livsmedelskedjan dvs. primärproduktionen, förädlingsindustrin, dagligvaruhandeln samt restauranger och storkök, står för flera utmaningar, såsom decentraliserat genomförande där regionerna gör egna prioriteringar och att det finns flera finansieringskällor med olika villkor och regler för olika led i kedjan. Regionala satsningar leder dessutom sällan till att regionala aktörer lyfts till den nationella nivån.

Landsbygdsnätverket bidrar idag till kontakter mellan aktörer inom olika led i livsmedelskedjan och inom innovationssystemet samt mellan regioner. Landsbygdsnätverket kan utveckla detta arbete i samarbete med andra. Detta pågår redan delvis då kansliet och arbetsgrupper har en pågående dialog med aktörer såsom Sweden Food Arena, Vinnova och Tillväxtverket i dessa frågor.

Landsbygdsnätverket kan bidra till erfarenhetsutbyte mellan regioner och lyfta regionala satsningar för att öka kännedom om dessa på en nationell nivå. Genom den breda kompetens som finns hos medlemmarna kan Landsbygdsnätverket bidra till att hitta lösningar på gemensamma utmaningar, exempelvis när det rör frågor om olika finansieringskällor och regelverket kopplat till dessa. Här kan nämnas särskilt de diskussioner som idag förs mellan Landsbygdsnätverkets medlemmar (Tillväxtverket och andra medlemmar) om regelverket kring statsstöd.

Kopplat till regionala initiativ har Landsbygdsnätverket under denna programperiod initierat en samordning av de regionala gröna klustren. Detta arbete kan utvecklas under kommande period genom det projekt som

Landsbygdsnätverket ansökt om medel för och som syftar till att stärka samordningen mellan gröna kluster och att främja erfarenhetsutbyte dem emellan. Med en stärkt samordning inom ramen för nätverket kan gröna kluster utgöra en kontaktyta för andra medlemmar på nationell nivå och myndigheter med målgrupper på lokal och regional nivå. Gröna kluster kan fungera som koordinatörer för att lyfta regionala behov till de aktörer som utformar utlysningar och upphandlingar. I relation till kunskaps- och innovationssystemet i helhet kan kluster utgöra naturliga mötesplatser för forskare, rådgivare och företagare. De gröna klustren utgör även resurser i den bredare landsbygdsutvecklingen och öppnar upp för samarbete mellan olika sektorer. Exempelvis kan de gröna klustren utveckla samarbetet med närliggande science parks och regionala högskolor. Landsbygdsnätverket behöver även fortsättningsvis verka för erfarenhetsutbyte mellan sektorer, för att matcha det arbete som gröna kluster gör på regional nivå.

6.7 Landsbygdsnätverkets roll gällande inhämtning av internationell kunskap

Det svenska kunskaps- och innovationssystemet behöver stärkas när det avser inhämtning av internationell kunskap och erfarenhet. Landsbygdsnätverket är en del av ett europeiskt nätverk med systerorganisationer i varje EU land samt ett centralt kansli på EU nivå vilket ger möjlighet till ett utökat internationellt utbyte och lärande. Representanter från Landsbygdsnätverkets medlemsorganisationer deltar regelbundet i olika sammankomster såsom arbets- och fokusgrupper organiserade av det europeiska Landsbygdsnätverket.

6.8 Innovationssupporten inom Landsbygdsnätverket

Den nationella innovationssupporten, som idag finansieras med medel ur Landsbygdsprogrammet, utgör en länk mellan CAP-nätverket på EU-nivå och Landsbygdsnätverket. Innovationssupporten ska uppmuntra till och underlätta bildandet av innovationsgrupper samt underlätta spridning av kunskap från forskning och innovation och praktiska erfarenheter. Supporten kan bidra till att knyta kontakter mellan olika aktörer, som forskare, rådgivare och lantbrukare, samt undersöka om det redan finns befintliga lösningar på problemställningar och föreslå lämpliga finansieringskällor. Innovationssupporten har haft ett uppdrag att lotsa nya sökanden genom ansökningsprocessen. I dagsläget har dock de flesta större aktörer, som återkommande ansöker om EIP-projekt, egen kunskap kring hur stödet fungerar och innovationssupporten är ur den aspekten mindre efterfrågad än tidigare. Det finns ett behov av mer uppsökande verksamhet för att fånga upp innovativa idéer och attrahera samt bistå nya sökande. Detta har under nuvarande programperiod minskat på grund av bristande resurser. När det gäller att sprida kunskap om pågående och avslutade projekt har supporten alltjämt en viktig roll, som skulle kunna utvecklas mer i kommande programperiod.

En annan aspekt som lyftes vid workshopen med projektledare inom EIP, i januari 2021, var behovet av att stärka upp innovationssupporten med kompetens inom kommersialisering. Det skulle kunna leda till att fler projekt ges förutsättning att nå marknaden med sin innovationsidé.

Landsbygdsnätverket och innovationssupporten skulle i nästa programperiod kunna sträva efter att uppmärksamma organisationer utanför de gröna näringarna om EIP. Det skulle kunna leda till att tekniker och metoder i andra sektorer förs in till lantbruket. Likaså kan nätverket öka sin närvaro på den europeiska arenan för att bättre kunna knyta samman svenska aktörer med utländska.

Landsbygdsnätverket kommer att upphandla en -innovationscoach, som kan förstärka innovationssupporten och arbeta för främjande av kunskaps- och innovationsutveckling i de gröna näringarna. Coachen kommer inte vara kopplad till innovationssupporten, men ska utgöra ett komplement till den genom att arbeta proaktivt och med uppsökande verksamhet.

6.9 Landsbygdsnätverkets arbete med att främja kompetensförsörjningen inom den gröna näringen

Den nationella livsmedelstrategin ska bidra till en ökad och hållbar produktion av mat i hela landet. Det kräver kunniga och välutbildade företagare och medarbetare i näringen. Inom Landsbygdsnätverket finns det Nationella Kompetensrådet inom det gröna och naturbaserade näringslivet. Kompetensrådet tar upp frågor som berör strukturella problem och utmaningar inom kompetensförsörjningen i gröna och naturbaserade näringar kopplade till det svenska utbildningssystemet. Rådet är en neutral mötesplats för att identifiera, diskutera och, där så är möjligt, arbeta tillsammans kring behov och frågor som rör kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Till kompetensrådet bjuds representanter in från de olika yrkesnämnderna, utbildningsaktörer, relevanta myndigheter och organisationer. Kompetensrådet bedöms ha fungerat väl och det finns ett fortsatt behov av detta arbetssätt.

7 Fråga 3. Hur administrationen av CAP kan stödjas av nätverket

Särskild redogörelse för hur det nuvarande Landsbygdsnätverket bör utvecklas i fråga om hur det administrativa genomförandet av den strategiska planen för CAP kan underlättas eller avlastas genom nätverkets insatser.

7.1 Inledning

Att stödja det administrativa genomförandet av CAP är ett tydligare inslag i nätverkets verksamhet i utkastet till ny EU-förordning.

Att stödja administrationen ska enligt förordningen vara en del av nätverket redan idag. Landsbygdsnätverket underlättar idag administrationen på flera sätt, kanske framförallt spridning av resultat, information om vissa stöd och att stötta genomförare t.ex. genom innovationssupport. Genom att vara en del av nätverket deltar också administrationen i de erfarenhetsutbyten och gemensamma analyser som sker i arbetsgrupper och på träffar och workshops. På så vis får

administrationen också en bild av hur andra aktörer beskriver behoven, utvecklingen och hur stöden fungerar i relation till det.

För kommande period ser vi flera möjliga områden där Jordbruksverket och Landsbygdsnätverkets medlemmar och kansli kan utveckla ett mer strukturerat samarbete för att underlätta och avlasta administrationen. Vi ser dock inte några administrativa uppgifter som vi i helhet kan flytta till nätverket på ett effektivt sätt.

7.2 Informera om den gemensamma jordbrukspolitiken och om stödmöjligheterna

I förslag till ny förordning betonas särskilt målet om att nätverket ska bidra till att sprida information om CAP och stödmöjligheter till allmänheten och möjliga stödsökande.

Idag finns regionala handlingsplaner, vilket innebär att det kan vara svårt att ta fram och informera kring vissa stöd på nationell nivå eftersom prioriteringar, urvalskriterier, utlysningar etc. kan variera mellan län. De handläggande myndigheterna utformar därför själva sin information om de stöd som handläggs av myndigheten. Vid behov hjälper nätverkets kansli idag till med att sprida information om stöden vidare genom nätverkets gemensamma kommunikationskanaler, men också genom medlemsorganisationernas egna kanaler. Ett exempel är att det i det veckovisa nyhetsbrevet från nätverket fram över kommer att finnas en stående vinyett om aktuella utlysningar. Information om stöden tas emellanåt också upp i olika poddavsnitt.

Eftersom de regionala handlingsplanerna eventuellt kommer att tas bort, eller åtminstone minska i omfattning, till nästa period kan det innebära andra möjligheter för Landsbygdsnätverket att informera om stöden nationellt framöver.

Ett annat område som går att utveckla är information som bidrar till förståelse av nyttan med stöden till exempel delarna och syftet med den gröna arkitekturen, detta tar vi också upp under fråga 1.

En styrka i detta sammanhang är att det inom Landsbygdsnätverket finns ett delnätverk för kommunikatörer i medlemsorganisationerna med egna forum för erfarenhetsutbyte och samarbete. Det finns även ett mångårigt samarbete med Jordbruksverkets kommunikatörer. Bland annat ingår nätverkets kansli i verkets reformkommunikationsplanering.

7.3 Bidra till utvärdering och spridning av resultat

Att förstärka uppföljning och utvärderingskapaciteten är ett nytt mål för nätverket i enlighet med utkastet till ny förordning, men det finns delvis med som arbetsuppgift i nuvarande förordning. Det kan tolkas som att förväntningarna på nätverken i detta avseende är större nu än tidigare och att man förväntar sig mer delaktighet i utvärderingsprocesserna, inte bara vid spridning av resultat.

“...contribute to *monitoring and evaluation capacity and activities*”

Idag bidrar nätverkets kansli med spridning av resultat från utvärderingar och uppföljningar av landsbygdsprogrammet. Detta kan till exempel vara genom nyhetsbrev eller att utvärderingssekretariatet deltar på olika evenemang som nätverket arrangerar. Genom detta sprids och diskuteras resultatet bland fler målgrupper. Medlemmarna i nätverket kan sedan sprida detta vidare inom sina organisationer och kontaktnät.

Exempel på förstärkning av kapacitet är att aktörer i nätverket bidrar med input till utformning av utvärderingar och pågående utvärderingar. Detta sker till vis del redan idag men går att utveckla för att bättre ta tillvara kunskap. Det bör också gå att utveckla samverkan med regeringsuppdrag som *CAP & hållbarhet* samt aktiviteter för att sprida resultat från olika samarbetsprojekt.

Landsbygdsnätverkets bidrag till uppföljning, utvärdering och spridning av resultat kan också utvecklas till exempel genom att bättre nyttja den pedagogiska kunskap och erfarenhet som finns hos nätverkets kansli och medlemmar vid framställning av resultat, planera konferenser, workshops eller liknande som gör att interaktiv reflektion och lärande uppstår. Det kan också handla om intervjuer med utvärderare i film- eller poddformat för att sprida resultat.

Mycket av ovan verksamhet finns till viss del idag men kan alltså systematiseras och utvecklas för att ytterligare underlätta för administrationen.

7.4 Stödja övergång till prestationsinriktad genomförandemodell

Den prestationsinriktade genomförandemodellen lägger större vikt på måluppfyllelse och resultat snarare än kontroller av villkor. Detta innebär att kraven på att nå de mål vi sätter upp för stöden ökar. Till exempel ska investeringsstödet bidra till ökad konkurrenskraft. EIP ska bidra till att nya produkter, tekniker och processer får sitt intåg i samhället, osv.

För att stärka denna nya modell kan nätverkets arbetsgrupper exempelvis användas för dialog kring måluppfyllelse och handlingsplaner för att nå målen, för att skapa efterfrågade utlysningar och för att bättre förstå näringsens behov eller gemensamma kommunikationsinsatser. Nätverkets aktörer har god kännedom om hur stöden fungerar i praktiken och de vet ofta vilka hinder och möjligheter som finns för att uppnå de mål och resultat som stöden ska bidra till.

Jordbruksverket och nätverkets kansli bör tillsammans systematisera arbetsflödet för hur kunskap inom nätverket kan tas tillvara i genomförandemodellen.

7.5 Stärka kapacitet hos handläggande myndigheter och projektägare

Landsbygdsnätverket kan bidra till att stärka genomförandekapacitet och kvalitet genom till exempel erfarenhetsutbyte. Det är då inte utbildning i exempelvis regelverk eller IT-stöd utan snarare aktiviteter som höjer kompetensen och sprider kunskap kring syfte och mål med stöden, praktiskt genomförande av dessa och

goda exempel. Ett annat exempel är att använda nätverkets aktörer som expertgrupp för rimlighetsbedömning av vissa projektansökningar.

En del sådana aktiviteter sker redan idag i olika arbetsgrupper inom nätverket och på olika träffar men bör gå att genomföra inom andra områden. Ett sådant exempel är de återkommande träffarna mellan projektägarna av innovationsprojekt, där handläggande tjänstepersoner medverkar och där frågor om handläggning ges ett stort utrymme.

Stärka kapacitet kan även ske genom coacher och support tex de som omnämns i kapitel 6.4 och 6.8.

7.6 Det europeiska nätverket

Genom det europeiska nätverket ENRD har organisationerna och myndigheterna, (inkl. förvaltnings- och utbetalningsmyndigheten) inom Landsbygdsnätverket kontaktytor till de nationella nätverken i alla medlemsstater och därigenom även enkla kontaktvägar till respektive förvaltningsmyndighet i andra länder. Förvaltningsmyndigheter från andra länder skickar förfrågningar via sina landsbygdsnätverk för att få tips och information hur andra länder löst olika frågor och vice versa. Det kan t.ex. gälla formulering av indikatorer, förenklade kostnadsalternativ, urval av leader- och fiskeområden etc.

Jordbruksverket kan ofta också av ENRD via nätverket bjudas in att medverka i konferenser och tematiska arbetsgrupper på europeisk nivå. Nätverkets styrgrupp, kansli och arbetsgrupper i nätverket har också kunnat arrangera direkta möten mellan representanter för förvaltningsmyndigheter och andra aktörer i andra länder.

De mötesplatser som skapas genom ENRD underlättar administrationen genom möjligheter till detaljerad kunskap om genomförande i andra länder, diskussion och tolkningar av regler.

8 Fråga 4. Hantering av åtgärder som inte kommer att stödjas inom CAP

Särskild redogörelse för hur det nuvarande Landsbygdsnätverket bör utvecklas fråga om hur nätverkande kring sådana jordbruks- och landsbygdsfrågor som idag ryms inom Landsbygdsnätverkets verksamhet men som inte bedöms fortsatt stödjas av CAP, samt upparbetade samarbeten som idag finns inom Landsbygdsnätverket mellan aktörer inom de gröna näringarna och aktörer inom den bredare landsbygdspolitiken kan tillvaratas inom samma nätverk som för den gemensamma jordbrukspolitiken, eller annat nätverk. Analysen bör innehålla en beskrivning av konsekvenserna för föreslagen utformning och vilka resurser som behövs för verksamheten.

8.1 Utgångsläge

Det detaljerade innehållet i den strategiska planen är inte beslutat när vi svarar på denna beställning. Vi har därför fått göra ett antagande om vilka stöd och ersättningar som inte längre ska finansieras inom CAP. Bredband, kommersiell service, finansiella instrument och skogliga åtgärder är sådant som vi utgår från inte ska finansieras genom CAP. Enligt Jordbruksverkets förslag ska även investeringsstöd för jobb och tillväxt begränsas till livsmedelsrelaterade verksamheter. Utifrån dessa förutsättningar är Stöd till lokalt ledd utveckling genom Leader det som kan användas som en bredare landsbygdsutvecklingsåtgärd.

Enligt Landsbygdsnätverket aktivitetsplan och budget för 2021-2022 är 80 procent av tillgängliga resurser avsatta till prioriteringar som väntas finnas i den strategiska planen, dvs för livsmedelsstrategiska insatser samt miljö- och klimatmål. Mindre än 20 procent är avsatt för bredare landsbygdsåtgärder inklusive Leader. I kronor handlar det om drygt 2 miljon kronor per år (varav drygt hälften till Leader). De bredare landsbygdsåtgärderna motsvaras i detta fall av arbetsgrupperna Smarta landsbygder, främja innovationer i andra näringar och Ung inkludering.

Andelen av budget som går till aktiviteter kopplat till livsmedelsstrategin samt miljö och klimat har varit mer än 50 procent sedan start och har successivt ökat under åren.

8.2 Finansiering av dagens nätverk och kansli

Nätverket finansieras idag huvudsak via landsbygdsprogrammets TA-medel, men har även andra finansieringskällor:

- **TA medel från landsbygdsprogrammet.** Finansierar största delen av kansliets personal och aktiviteter som genomförs av nätverket. Av budgeten för 2021-2022 är 77 procent TA medel från Landsbygdsprogrammet.
- **TA medel från havs- och fiskeriprogrammet.** Finansierar en del av kansliets personal och aktiviteter som genomförs av nätverket. Av budgeten 2021 och 2022 är 10 procent finansierat med EHFF. Detta är lägre andel än tidigare år.
- **Nationella anslag.** Av budgeten för 2021-2022 är 3 procent nationellt stöd för vildsvinsnätverket.
- **Projektmedel från landsbygdsprogrammet.** Stöd för samarbete finansierar Mattanken.
- **Andra offentliga, privata och ideella medel.** Finansierar medlemmarnas bidrag in i nätverkets arbete, bland annat medlemmarnas arbetstid och upplåtande av lokaler. Vi har inte uppskattat hur mycket resurser detta utgör.

För att kunna skapa samsyn kring verksamheten och därmed göra en långsiktig planering är det viktigt att budgeten sätts för hela perioden och inte år för år.

8.3 Olika sätt att organisera och finansiera nätverket och dess kansli

Nätverket kan i framtiden organiseras på olika sätt. I bilaga 3 görs en översiktlig genomgång av styrkor och svagheter några olika alternativ.

Det är viktigt att behålla möjligheten att arvoda organisationer som representerar andra än nationella myndigheter när de ingår i grupper och/eller utför jobb inom nätverket så att alla har samma förutsättningar att utföra arbete inom ramen för nätverket. Att kunna delta i nätverket är viktigt för nå målet om ett ökat deltagande. Men vi kan också konstatera att vissa organisationer ibland väljer att inte fakturera de arvoden och kostnadsersättningar som de enligt stadgarna har rätt till.

I alternativen i bilaga 3 bortser vi från att aktörerna i nätverket ofta medfinansierar nätverkets aktiviteter genom exempelvis egen tid eller lokaler. De flesta aktiviteter är alltså redan medfinansierade på ett eller annat sätt. Det resonemang vi för är utifrån finansiering av kansli och aktiviteter.

I samtliga alternativ utgår vi från att kansliet för CAP och EHFVF fortsätter att vara gemensamt.

Med bredare landsbygdsfrågor menar vi ett nätverk vars arbete berör samtliga delmål inom landsbygdspolitiken och samtliga mål inom CAP.

I dagsläget är merkostnaden för ett något bredare och attraktivare nätverk cirka 1 miljon kronor per år.

Bredare landsbygdsfrågor kan till viss del tas om hand inom Leader, men viktigt är att Leader jobbar med alla frågor som rör landsbygderna och spänner således över samtliga målområden inom CAP. Ett nätverk med mindre vikt på bredare landsbygdsfrågor än idag kan ses som att det främst arbetar med att stärka genomförandekapaciteten för LAG. Leaders möjlighet att koppla ihop övriga landsbygdsfrågor med lantbruk och livsmedelsproduktion försvåras då.

8.4 Nätverk som möter önskade behov

Utifrån den övergripande sammanställningen av styrkor och svagheter med olika finansiering och avgränsningar av ett nätverk (bilaga 3) samt redovisningen av övriga frågor kan vi konstatera att det finns många fördelar med ett nätverk som samlar en bredd av aktörer. Till exempel är en bred arena där aktörer från olika sektorer möts särskilt viktig i arbete med livsmedelsstrategiska mål och innovation. Vi bedömer att ett brett och mångfunktionellt nätverk är effektivare ur förvaltningsperspektiv då olika nätverk riskerar att splittra målgrupper och skapa konkurrens om aktörer. Därför är vårt förslag att fortsatt hantera även de bredare landsbygdsfrågorna i samma nätverk.

Vi ser också flera fördelar med att dela ansvaret med en annan myndighet så därför föreslår vi ett fortsatt brett nätverk med gemensam styrgrupp och kansli men med ett delat ansvar för inrättande och samordning. Detta nätverk bör då samlat hantera frågor inom ramen för jordbrukspolitiken, inklusive dess miljö- och klimatåtgärder,

livsmedelsstrategin samt bredare landsbygdsfrågor i minst samma omfattning som idag. Ett sådant nätverk har bättre förutsättningar att svara upp mot landsbygdspolitiska mål i kombination med mål i CAP, livsmedelsstrategin samt miljö- och klimatmål än andra alternativ vi redogör för. Det kan finnas andra områden där det kan finnas fördelar med delat ansvar med andra myndigheter men det har vi inte haft möjligheter att utreda inom ramen för detta uppdrag.

9 Fråga 5. Samverkan mellan nätverket och andra fonder och program

Särskild redogörelse för hur det nuvarande Landsbygdsnätverket bör utvecklas i fråga om hur nätverket kan bidra till ökad samverkan mellan målgrupperna för CAP samt nationella och regionala aktörer med syfte att öka synergier mellan CAP och övriga fonder och program.

Under fråga 1 och 2 har vi till viss del behandlat denna fråga. Även vårt förslag om ett gemensamt nätverk med annan myndighet förväntas bidra till den samverkan som efterfrågas.

Vi kompletterar här med en kort analys av den nya paragraf i artikel 113 där det anges att nätverket ska skapa länkar till andra EU-finansierade strategier eller nätverk, hur det påverkar nätverkets roll samt några exempel på länkning som pågår redan idag

En ny uppgift för nätverken är enligt förordningen att skapa länkar till andra unionsfinansierade strategier eller nätverk. Vi ser några tänkbara tolkningar eller motiv för detta:

1. Denna skrivning kan dels tolkas som att det ska kompensera för de eventuella länkar som försvinner genom att pelare 2 nu hamnar utanför Partnerskapsöverenskommelsen med aktörer som ingår i de andra investeringsfonderna, bland annat den för havs- fiskeri- och vattenbruksprogrammet. I nuvarande förordning för landsbygdsprogrammet artikel 54 anges att partnerskap inom partnerskapsöverenskommelsen ska ingå i nätverket.
2. Dels kan även handla om att AKIS behöver ha en nära relation till EUs system för stöd till forskning, vilket nätverket kan bidra till.
3. Nätverkens roll att fungera sammanlänkande mellan EU-fonder och mellan nationella politikområden lyfts även i Kommissionens meddelande om Rural Vision. I den ges nätverket på EU-nivå och de nationella nätverken en roll i att framöver bidra till Kommissionens Rural Action plan.
4. En annan tolkning är att leader eller leaderliknande arbetssätt uppmuntras genomföras med stöd från flera EU fonder. En förändring från 2023 är att svenska leader inte längre finansieras med flera fonder. Det finns dock ett fortsatt behov av att leader kan skapa synergier med andra fondfinansierade insatser. Här kan nätverkets uppgift med att skapa länkar ha betydelse

framöver, inte minst för de leaderprojekt som bidrar till livsmedelsstrategiska mål och miljö- och klimatmål.

5. Även inom den Gröna Given och Farm to Fork kommer det europeiska CAP-nätverket liksom det svenska nätverket fortsättningsvis att ha en länkande roll med andra fonder och program. CAP och medlemsstaternas Strategiska planer är viktiga verktyg för dessa EU-strategier. En viktig utgångspunkt i Gröna Given, där Farm to Fork är en central del, är att flera fonder och program kan samspela och att olika aktörer kan samverka, bland annat havs, fiskeri- och vattenbruksprogrammet omnämns som ett verktyg, vid sidan av CAP i Farm to Fork. I Gröna Given lyfts behovet av inspiration och erfarenhetsutbyte mellan olika aktörer och kompetenser. I Farm to Fork anges bland annat att det är viktigt med ett ramverk för governance för att stärka samverkan mellan aktörer inom livsmedelssystemet. I båda dessa avseenden kan nätverket bidra genom att länka till aktörer i andra fonder och program.

Ett exempel på hur länkningen konkret kan fungera är: Idag skapas länkar mellan projekt med finansiering inom ramen för nätverkets aktiviteter. Ett sådant exempel är att LRFs och Arbetsförmedlingens stora ESF- finansierade projekt Mer mat flera jobb har representanter som deltar aktivt i både gruppen för hållbara Gröna näringar och Kompetensrådet för naturbaserade Gröna näringar. I de sammanhangen skapas ett erfarenhetsutbyte och metodutveckling tillsammans med aktörer som är involverade i andra projekt med finansiering från landsbygdsprogrammet. Ett annat exempel är det utvecklade nationella samarbete mellan landets olika Gröna kluster som nu sker inom Landsbygdsnätverket. Flera av dessa kluster har finansiering från flera fonder och kan lyfta behov av ökad synkronisering mellan fonderna. Ett sådant exempel är att de samlat kan diskutera sina erfarenheter av statsstödsreglernas olika tillämpning för olika näringar med Tillväxtverket och Almi med nätverket som dialogplattform.

I detta ärende har Christina Nordin beslutat. Emma Svensson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande chefsjurist Ida Lindblad Hammar, Olof Johansson, Andreas Mattisson, Pär Åkesson, Lena Callisen, Andreas Davelid och Stephanie Kindbom deltagit.

Christina Nordin

Emma Svensson

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilaga 1 Genomgång av artikel 113

1. Each Member State shall establish a national Common Agricultural Policy network (national CAP network) for the networking of organisations and administrations, advisors, researchers and other innovation actors, and other actors in the field of agriculture and rural development at national level at the latest 12 months after the approval by the Commission of the CAP Strategic Plan. The national CAP network shall build on the existing networking experience and practices in the Member States.

Rådgivare, forskare och innovationsaktörer står explicit i inledningen vilket de inte gör idag, de omnämns dock i andra delar av artikeln. Detta är förtydligat eftersom AKIS är en uppgift för nätverken.

Skillnaden är att nu ska nätverket även bidra till genomförandet av pelare 1. Därför är det viktigt att identifiera vad det innebär i relation till vad som tidigare inrymts i pelare 2. Det svenska landsbygdsprogrammet har haft fokus på jordbrukets konkurrenskraft och miljöaspekter redan tidigare. Därför har jordbruket också varit tyngdpunkten i vad som förväntas ingå i begreppet rural development. Det omsattes i det svenska nätverket på så sätt att handlingsplanen för nätverket 2014-2020 anger att majoriteten av resurserna och verksamheten i nätverket ska handla om jordbruk och miljö.

En ytterligare skillnad är att tidigare text om att intressenter i partnerskapet för Partnerskapsöverenskommelsen skulle ingå, är borttagen.

Att utgå från tidigare nätverks erfarenheter är ditlagt i slutet av förhandlingarna. Möjligtvis ersätter det nuvarande skrivelse om att förvaltande myndighet ska ta fram en handlingsplan. Ett sådant krav om handlingsplan finns inte med i den nya förordningen.

2. The Commission shall establish a European network for the Common Agricultural Policy (European CAP network) for the networking of national networks, organisations, and administrations in the field of agriculture and rural development at Union level.

Se även fråga 5.

3. Networking through the CAP networks shall have the following objectives:

(a) increase the involvement of all relevant stakeholders in the implementation of CAP Strategic Plans and, where relevant, in their design;

"In their design" är en formulering som inte finns idag. Förutom i genomförandet behöver intressenter involveras i åtgärdernas utformning. Detta är också ett tillägg som förstärks av arbetsuppgiften 4 i. Det kan tolkas vara en konsekvens av att Kommissionen vill förstärka governance strukturen i genomförandet av CAP. Under senare år har Kommissionen använt det europeiska Landsbygdsnätverket till att förstärka förmågan hos medlemsländerna att öka inflytandet i utformningen.

(b) accompany the Member States' administrations in the implementation of CAP Strategic Plans and the transition to a performance based delivery model ;

Punkten är ny vilket gör att "följa administrationen i genomförandet" är mer explicit uttalat i målformuleringen jämfört med nuvarande förordning. Punkten är ny men innehållet finns delvis redan idag genom punkt (ba).

Det som är helt nytt är det som är kopplat till modellsiftet, men genom att nätverken redan i nuvarande förordning har som uppgift att samla och sprida uppföljnings- och utvärderingsresultat så har det funnits med som en aspekt som kan kopplas till den nya modellen. En annan infallsvinkel är att nätverken tidigt med stöd från Evaluation Help desk har rekommenderats att jobba interventionslogiskt. Men här kan det finnas fler skillnader i förväntningar som bör analyseras mer.

(ba) contribute to improving the quality of implementation of CAP Strategic Plans;

Motsvarande skrivning finns idag.

(c) contribute to the information of the public and potential beneficiaries on the CAP and funding opportunities;

I stor sett samma innebörd. Det som skiljer är att det nu står contribute men också att extra tonvikt på denna punkt ges genom ett förtydligande sist i paragrafen 113 punkt 3.

(d) foster innovation in agriculture and rural development and support peer-to-peer learning and the inclusion of, and the interaction between, all stakeholders in the knowledge-exchange and knowledge-building process;

Tidigare pekade man även ut livsmedelsproduktion och skogsbruk. Nu är det bara jordbruk och landsbygd. Vi räknar in livsmedelskedjan i jordbruk i detta sammanhang.

Skrivningarna om ömsesidigt lärande mellan aktörer i kunskapsutbytet och kunskapsbyggande processer är nytt i förhållande till nuvarande förordning. En tolkning är att det beror på nätverkens förväntade roll inom AKIS, men det går också att koppla till att innovation är en av de grundläggande principerna i leaderarbetet.

Rollen som plattform för ömsesidigt lärande fanns indirekt med bland arbetsuppgifterna i tidigare förordning i de punkter som handlade om erfarenhetsutbyten och utbildning, men själva begreppet peer to peer är nytt både i mål och arbetsuppgiften i punkten 4 e.

(e) contribute to monitoring and evaluation capacity and activities;

I nuvarande förordning nämndes utvärdering bara i anslutning till det europeiska nätverket: "stödja utvärderingen av landsbygdsprogrammen". Som aktivitet i de nationella nätverken nämndes tidigare bara "spridning av". Den nya skrivningen antyder ett bredare arbete inom nätverket med aktiviteter kopplade till uppföljning och utvärdering.

Att förstärka uppföljning och utvärderingskapaciteten är nytt som mål men inte som arbetsuppgift jämfört med tidigare förordning, vilket kan tolkas som att förväntningarna på nätverken i detta avseende är större.

(e) contribute to the dissemination of CAP Strategic Plans results.

Stod inte tidigare som mål för det nationella nätverket, däremot som en aktivitet: "Aktiviteter som rör delande och spridning av övervaknings- och utvärderingsresultaten."

Att det nu finns med även som mål kan tolkas som att förväntningarna på nätverken i detta avseende är större.

The objective set out in point (c) shall be addressed in particular through the national CAP networks.

3b. The tasks of the CAP networks for the achievement of the objectives set out in paragraph 3 shall be the following:

(a) collection, analysis and dissemination of information on actions and good practices implemented or supported under CAP Strategic Plans as well as analysis on developments in agriculture and rural areas relevant to the specific objectives set out in Article 6(1);

Sista delen av punkten, om en analys om utveckling med relevans till målen för CAP, är en punkt som har diskuterats under förhandlingarna med något olika innebörd. Delen är ny jämfört med idag.

(b) contribution to capacity building for Member States administrations and of other actors involved in the implementation of CAP Strategic Plans, including as regards monitoring and evaluation processes;

I punkten (b) är administrationen explicit utpekad, till skillnad från den tidigare förordningen då den implicit inbegreps bland alla intressenter, vilket framgår av båda förordningarnas inledningspunkter. Sammantaget kan det tolkas som en tydligare skrivning om att stödja administrationen av CAP. Men redan i den tidigare var det alltså en uttalad uppgift.

(e) creation of platforms, fora and events to facilitate exchanges of experience between stakeholders and peer-to-peer learning, including where relevant exchanges with networks in third countries;

Tidigare var rollen som utbildare mer uttalad. Nu betonas istället att skapa plattformar för ömsesidigt lärande, vilket kan ses som nätverkandets roll i relation till andras ansvar för rådgivning och utbildning.

(f) collection of information and facilitation of its dissemination as well as networking of funded structures and projects, such as local action groups referred to in Article 27 of Regulation (EU) [CPR], Operational Groups of the European Innovation Partnership for agricultural productivity and sustainability as referred to in Article 114(4) and equivalent structures and projects;

(g) support for cooperation projects between EIP Operational Groups, local action groups referred to in Article 27 of Regulation (EU) [CPR] or similar local development structures, including transnational cooperation;

Punkterna (e), (f) och (g) var tidigare beskrivna i två punkter som löd; "(iii) activities regarding the provision of training and networking for local action groups and in particular technical assistance for inter-territorial and transnational co-operation, facilitation of co-operation among local action groups and the search of partners for the measure referred to in Article 35. och (iv) activities regarding the provision of networking for advisors and innovation support services;"

Det som nu är nytt (utöver det vi beskriver ovanför om utbildning) är att interregional och transnationellt samarbete också ska omfatta innovationsprojekt och andra likvärdiga strukturer och projekt. Det kan exempelvis handla om samverkan med Horizon finansierade projekt som är av betydelse i AKIS sammanhang.

(h) creation of links to other Union funded strategies or networks;

Se fråga 5.

(i) contribution to the further development of the CAP and preparation of any subsequent CAP Strategic Plan period;

Ny aktivitet. Kopplar till att nätverket på ett mer strukturerat sätt ska medverka i utveckling av CAP och förberedelser inför nästa period. Detta pågår redan idag, både på nationell nivå och genom ENRD på Eu nivå-

(j) in the case of national CAP networks, participating in and contributing to the activities of the European CAP network;

Motsvarande skrivning finns idag.

Bilaga 2 Förteckning över medlemmar och andra involverade aktörer

I tabellen⁶ redovisas vilka aktörer, det vill säga organisationer och myndigheter, som ingår i nätverket som medlemmar och vilka övriga aktörer som är aktiva nu 2021. Där redovisas också i vilka grupper och annan verksamhet som de är aktiva i. Observera att de som enbart deltar på fysiska och digitala träffar eller som prenumererar på nyhetsbrev, etc, redovisas inte i tabellen.

Totalt är det 83 olika aktörer som är aktiva i nätverket under 2021 och av dessa är det drygt två tredjedelar som är aktiva i verksamhet som har en koppling till livsmedelsstrategisk inriktning och/eller miljö- och klimatkoppling.

Med aktiva avses sådana som planerat, utfört och aktivt medverkat i aktiviteter som finansierats med nätverkets budget. De som deltar i delnätverket Landsbygdskommunikatörer ingår också i det som vi här räknat som aktiva. De som enbart deltagit på andra nätverksträffar, workshops, event eller som prenumererar på något av nätverkets tre nyhetsbrev räknas inte som aktiva. Det innebär att det bland de nu 118 medlemmarna finns 46 organisationer och myndigheter som under 2021 inte varit aktiva. En del av dessa har varit aktiva under tidigare år.

Landsbygdskommunikatörerna är ett delnätverk inom nätverket. De har som mål att öka spridning och samverkan kring kommunikation. Där ingår drygt 100 individer från 46 olika organisationer och myndigheter, bland andra flera från LRF som representerar såväl huvudkontor som regionavdelningar och olika produktionsområden. Ett annat exempel är SLU som representeras av olika institutioner och centrumbildningar.

Organisationer och myndigheter som är medlemmar	Deltagit/deltar i tematiska grupper sedan 2014 Notera att Integration/ Nyanlända, Service och Naturturism är grupper som avslutats samt att under perioden har gruppen för Gröna näringar bytt namn till HGN=Hållbara Gröna näringar och gruppen för Ekosystem till Miljö och klimat	Aktiva i annan verksamhet sedan 2014	Deltar i nätverket Lands- bygds- kommunika- törerna	Aktiva 2021	Aktiva 2021 i verk- samhet som har livsmedels - strategisk- , miljö- och klimat- koppling
Agro Forestry Sverige			1	1	
Agro Öst	Stora Klustergruppen, AKIS, Vägar till utbildning och arbete i HGN	AKIS, EIP sub group		1	1
Alnarps Lantmästarkår	Ung inkludering, Ung i Gröna Näringar				

⁶ Landsbygdsnätverkets kansli har tagit fram denna tabell åt Jordbruksverket

Organisationer och myndigheter som är medlemmar	Deltagit/deltar i tematiska grupper sedan 2014 Notera att Integration/ Nyanlända, Service och Naturturism är grupper som avslutats samt att under perioden har gruppen för Gröna näringar bytt namn till HGN=Hållbara Gröna näringar och gruppen för Ekosystem till Miljö och klimat	Aktiva i annan verksamhet sedan 2014	Deltar i nätverket Landsbygds-kommunikatörerna	Aktiva 2021	Aktiva 2021 i verksamhet som har livsmedels - strategisk-, miljö- och klimat-koppling
Arbets Museum					
Arbetsförmedlingen	Kompetensrådet, Integration, Vägar till arbete och utbildning i HGN		1	1	1
Bygdegårdarnas Riksförbund	Service, Ung inkludering		1	1	
Civilförsvarsförbundet					
Coompanion	Innovationsfrämjande, Ågarbyten i HGN	Styrgruppen, WS Long term vision	1	1	1
De recirkulerande vattenbrukarna Sverige	Fiske och vattenbruk			1	1
Ekologiska Lantbrukarna	Gröna Näringar	tidigare Styrgruppen, Utmaningsdriven process	1	1	1
Ekomatcentrum			1	1	
Ekoringen ekonomisk förening/Odla med Solen					
Folkbildningsrådet			1	1	
Folkets Hus och Parker			1	1	
Framtiden i våra händer			1	1	
Fältbiologerna					
Förbundet unga rörelsehindrade					
Förbundet Vi Unga	Ung inkludering			1	
Föreningen Allmogekon					
Föreningen Norden					
Företagarna	Innovationsfrämjande, Integration, Ung inkludering, Naturturism	Styrgruppen, WS Long term vision		1	
Gröna Kluster Nuntorp	Stora och Lilla Klustergruppen			1	1
Göteborgs Fiskauktion Ekonomisk förening					
Göteborgs Uppfinnarförening		Fiske och vattenbruk		1	1
Havs- och kustfiskarnas PO	Fiske och vattenbruk	Fiske och vattenbruk		1	1
Havs- och vattenmyndigheten	Fiske och vattenbruk	Fiske och vattenbruk		1	1
Hela Sverige ska leva	Smarta landsbygder, Innovationsfrämjande, Leader, Service, Integration, Vägar till utbildning och arbete i (HGN), Ung i Gröna näringar	Styrgruppen, Landsbygdsriksdagen, ENRD, WS Long term vision, Leader	1	1	1

Organisationer och myndigheter som är medlemmar	Deltagit/deltar i tematiska grupper sedan 2014 Notera att Integration/ Nyanlända, Service och Naturturism är grupper som avslutats samt att under perioden har gruppen för Gröna näringar bytt namn till HGN=Hållbara Gröna näringar och gruppen för Ekosystem till Miljö och klimat	Aktiva i annan verksamhet sedan 2014	Deltar i nätverket Landsbygds-kommunikatörerna	Aktiva 2021	Aktiva 2021 i verksamhet som har livsmedels- - strategisk-, miljö- och klimat-koppling
Hushållningssällskapens förbund	AKIS, Gröna Klustersamverkan, Svenska råvaror i privata restauranger(HGN), Ågarbyten(HGN) samordningsgrupp landsbygdskommunikatörerna	Styrgruppen, AKIS, Ullkampanjen	1	1	1
Hästföretagarna					
IM Individuell Människohjälp					
Inlandskommunerna ekonomisk förening					
Innovatum AB		Fiske och vattenbruk	1	1	1
Jordbruksverket	Alla utom Ung inkludering, Smarta landsbygder och Innovationsfrämjande	Styrgruppen samarr. träffar, MATtanken, Smarta landsbygder-Leader/LLU	1	1	1
Kost och Näring		MATtanken		1	1
KulturUngdom	Ung inkludering				
Kungliga skogs- och lantbruksakademien	Miljö och Klimat, Naturturism, Gröna Näringar, Kompetensrådet	EIP, AKIS	1	1	1
Kungliga Tekniska Högskolan		Fiske och vattenbruk		1	1
Landsbygdsmentoreerna i Sverige Ek. förening					
Landsbygdsutvecklarnas Alumninätverk		Landsbygdsutvecklare i kommuner och regioner		1	
Lantbrukarnas riksförbund (under LRF som paraply deltar även deras medlemsorganisationer)	Samtliga utom fiske och vattenbruk och Smarta Landsbygder	Styrgruppen, AKIS, MATtanken, WS Long term vision	1	1	1
Lantmäteriet					
Linköpings universitet		Samordning fou, EIP, innovationsmånaden		1	1
Livsmedelsverket	Gröna näringar, MATtankens styrgr.		1	1	1
Lokal Utveckling Sverige	Gröna näringar, Fiske och Vattenbruk, Innovationsfrämjande, Ung inkludering, Integration, Naturturism, Service, Smarta landsbygder, Samordningsgrupp Leader och Landsbygdskommunikatörerna	Styrgruppen, Samarr. Leaderträffar och workshops, WS Long term vision, ENRD, regionala träffar	1	1	1

Organisationer och myndigheter som är medlemmar	Deltagit/deltar i tematiska grupper sedan 2014 Notera att Integration/ Nyanlända, Service och Naturturism är grupper som avslutats samt att under perioden har gruppen för Gröna näringar bytt namn till HGN=Hållbara Gröna näringar och gruppen för Ekosystem till Miljö och klimat	Aktiva i annan verksamhet sedan 2014	Deltar i nätverket Landsbygds-kommunikatörerna	Aktiva 2021	Aktiva 2021 i verksamhet som har livsmedels - strategisk-, miljö- och klimat-koppling
LSU - Sveriges ungdomsorganisationer	Ung inkludering				
Luleå tekniska universitet	Samordningsgruppen Landsbygds-kommunikatörerna		1	1	
Länsstyrelserna	Samtliga grupper exkl Innovationsfrämjande	Styrgruppen, Regionala träffar. MATtanken, flera konferenser kopplade till blå sektor	1	1	1
Matfiskodlarna i Sverige	Innovationsfrämjande, Fiske och vattenbruk			1	1
Migrationsverket	Integration				
Mikrofonden Sverige ekonomisk förening		Leader/LLU		1	
Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor	Ung inkludering	MATtanken via Vinnovaprojekt skolmat	1	1	1
Naturbruksskolornas förening	Samordnande gruppen Landsbygdskommunikatörerna, Kompetensrådet, Integration, Vägar till arbete och utbildning (HGN)	Styrgruppen	1	1	1
Naturskyddsföreningen	Miljö och klimat, Gröna Näringar	Tidigare Styrgruppen, WS Long term vision		1	1
Naturturismföretagen	Naturturism		1		
Naturvårdsverket	Miljö och Klimat, Naturturism	Utmaningsdrivna	1	1	1
Norrbottens Kustfiskares Producentorganisation					
Norrlandsförbundet					
Omställningsnätverket	Smarta landsbygder	ENRD (WS Long term vision), Leader/LLU		1	
Post- och telestyrelsen			1	1	
Refarm Linné		MATtanken, EKO		1	1
Riksantikvarieämbetet, RAÄ					
Riksföreningen Bo på Lantgård			1	1	
Riksidrottsförbundet			1	1	
RISE Research Institutes of Sweden (fd. JTI)	AKIS, Innovationsfrämjande	AKIS, MATtanken (MåltidSverige)		1	1
Sameslöjdstiftelsen					
Sametinget	AKIS, Miljö och Klimat	EIP		1	1
Sáminuorra					

Organisationer och myndigheter som är medlemmar	Deltagit/deltar i tematiska grupper sedan 2014 Notera att Integration/ Nyanlända, Service och Naturturism är grupper som avslutats samt att under perioden har gruppen för Gröna näringar bytt namn till HGN=Hållbara Gröna näringar och gruppen för Ekosystem till Miljö och klimat	Aktiva i annan verksamhet sedan 2014	Deltar i nätverket Landsbygds-kommunikatörerna	Aktiva 2021	Aktiva 2021 i verksamhet som har livsmedels - strategisk-, miljö- och klimat-koppling
SIOS	Integration, Vägar till utbildning och arbete (HGN)			1	1
Skogsstyrelsen	Gröna näringar, Innovationsfrämjande, Integration, Kompetensrådet		1	1	1
Skånes Trädgårdsfröodlarförening					
Skärgårdarnas Riksförbund	Service	WS Long term vision, Fiske vattenbruk	1	1	1
SMHI		Planeringsgruppen för Klimatanpassning	1	1	1
SmåKom	Service				
Somaliska Riksförbundet i Sverige	Integration, Vägar till utbildning och arbete (HNG)			1	1
Sommenbygd - Vätterstrand					
Stiftelsen Folkets Hubb					
Stiftelsen Lantbruksforskning		AKIS	1	1	1
Studieförbundet Vuxenskolan	Samordningsgruppen Landsbygds-kommunikatörerna		1	1	
Sweden Fishing					
Sweden food Arena		AKIS		1	1
Swedish Pelagic Federation		Fiske och vattenbruk		1	1
Svensk Fäbodkultur		Gröna Näringar			
Svensk Travsport					
Svenska Alpäckaföreningen		(Ullkampanj)			
Svenska Bin	Miljö och Klimat	Planeringsgruppen för Klimatanpassning	1	1	1
Svenska Blå Stjärnan			1	1	
Svenska ESF-rådet	Fondsamordning Leader	adjungerade i Styrgruppen			
Svenska Fotbollförbundet	Ung inkludering, Integration	Styrgruppen		1	
Svenska Fåravelsförbundet		(Ullkampanj)			
Svenska Insjöfiskarens Centralförbund, SIC		Fiske och vattenbruk			
Svenska Jägareförbundet	Ung inkludering	MATtanken (vildsvin)		1	1
Svenska kyrkan		Integration			
Svenska Turistföreningen	Naturturism		1	1	

Organisationer och myndigheter som är medlemmar	Deltagit/deltar i tematiska grupper sedan 2014 Notera att Integration/ Nyanlända, Service och Naturturism är grupper som avslutats samt att under perioden har gruppen för Gröna näringar bytt namn till HGN=Hållbara Gröna näringar och gruppen för Ekosystem till Miljö och klimat	Aktiva i annan verksamhet sedan 2014	Deltar i nätverket Landsbyggs-kommunikatörerna	Aktiva 2021	Aktiva 2021 i verksamhet som har livsmedels - strategisk-, miljö- och klimat-koppling
Svenska Uppfinnareföreningen		EIP support			
Sveriges Centrumutvecklare					
Sveriges Fiskares Producentorganisation	Fiske och vattenbruk	Styrgruppen	1	1	1
Sveriges Fisketurismföretagare	Naturturism				
Sveriges Fiskevattenägareförbund	Naturturism				
Sveriges Hembygdsförbund		ENRD, WS Long term vision, Leader LLU		1	
Sveriges Jordägareförbund					
Sveriges Kaninproducenter					
Sveriges kommuner och regioner (Deltar genom sina medlemsorganisationer, bl.a. landsbygdsutvecklare i kommuner och regioner. Även vissa Gröna Kluster är anslutna genom SKR)	Innovationsfrämjande, Smarta Landsbygder, Miljö och Klimat, Stora och lilla klustergruppen, Service, Nyanlända	Tidigare styrgruppen, Samarr. landsbygdsträff, MATtanken, Landsbygdsutvecklare i kommuner och regioner, WS Long term vision (Luleå kommun)	1	1	1
Sveriges Konsumenter	MATtänkens styrgrupp, Gröna Näringar	Svenska råvaror i privata restauranger		1	1
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	Smarta landsbygder, Kompetensrådets AU, HGN	Styrgruppen, ENRD, AKIS, Fiske och vattenbruk Nätverket landsbygdsutvecklare i kommuner och regioner, WS Long term vision	1	1	1
Sveriges Nötköttproducenter	Gröna näringar, Ekosystem, Miljö/Klimat		1	1	1
Sveriges Spannmålsodlarförening		ENRD, AKIS			
Tillväxtverket	Innovationsfrämjande, Smarta Landsbygder, Service, fondsamordning	Styrgruppen, samarr Landsbygdsträff, Stora Klustergruppen, Integration, SL/Leader/LLU	1	1	1
Ung Media Sverige	Ung inkludering				
Unga Innovatörer		Ung inkludering		1	1
Unga på landsbygden	Ung inkludering	WS Long term vision		1	
Uppsala universitet		Fiske och vattenbruk	1	1	1
URNära ideell förening	Integration				
Vattenbrukscentrum Ost		Fiske och vattenbruk		1	1
Winnnet Sverige			1	1	
Visita Service AB	Naturturism				

Organisationer och myndigheter som är medlemmar	Deltagit/deltar i tematiska grupper sedan 2014 Notera att Integration/ Nyanlända, Service och Naturturism är grupper som avslutats samt att under perioden har gruppen för Gröna näringar bytt namn till HGN=Hållbara Gröna näringar och gruppen för Ekosystem till Miljö och klimat	Aktiva i annan verksamhet sedan 2014	Deltar i nätverket Landsbygds-kommunikatörerna	Aktiva 2021	Aktiva 2021 i verksamhet som har livsmedels - strategisk-, miljö- och klimat-koppling
Våra Gårdar					
Världsnaturfonden WWF	Miljö och Klimat, Gröna Nätverk	Fiske och vattenbruk		1	1
Växa Sverige			AKIS	1	1
Totalt 118 organisationer och myndigheter är medlemmar, varav			42	72	50
Övriga 11 organisationer och myndigheter som är aktivt involverade					
Agro Väst	AKIS, Stora klustergruppen	MATtanken, AKIS	1	1	1
Almi		Integration, Innovationsfrämjande		1	1
Eldrimner/Länsstyrelsen Jämtland		fiske och vattenbruk, planering nätverksträff	1	1	1
Gröna Arbetsgivare	Kompetensrådet		1	1	1
Innovationscenter för landsbygden		AKIS, Innovationsfrämjande		1	1
Måltidsakademin		MATtanken		1	1
Nämnden för hemslöjdsfrågor		Ullkampanj		1	
SISP		AKIS, Innovationsfrämjande		1	1
Svenska hemslöjdarnas riksförbund		Ullkampanj		1	
Upphandlingsmyndigheten	Miljö och klimat	MATtanken,		1	1
Vinnova	Innovationsfrämjande, AKIS			1	1
			3	11	9
Totalt aktiva			45	83	59

Bilaga 3 Styrkor och svagheter med olika finansiering och upplägg av nätverket

Vi beskriver här styrkor och svagheter med fyra olika alternativa hanteringar av finansiering och upplägg av ett nätverk.

Alternativ A: Ett nätverk som arbetar med bredare landsbygdsfrågor i mer begränsad utsträckning än idag och med Jordbruksverket som enda ansvariga myndighet att inrätta och samordna nätverket. Detta alternativ kan innebära att bredare landsbygdsfrågor enbart hanteras som en del av Leader. Alternativet kan kombineras med alternativ D. Flera av nackdelarna kan minska i styrka beroende på vilken samverkan som finns med nätverk enligt Alternativ D.

Alternativ B: Ett nätverk med samma spännvidd som idag och med Jordbruksverket som enda ansvariga myndighet att inrätta och samordna nätverket.

Alternativ C: Ett nätverk med samma spännvidd som idag men med delat ansvar mellan Jordbruksverket och annan myndighet.

Alternativ D: Ett separat nätverk för bredare landsbygdsfrågor som drivs av annan myndighet (Leader är kvar i Landsbygdsnätverket (CAP-nätverket)nätverket).

Alternativet kombineras med A. Flera av nackdelarna kan minska i styrka beroende på vilken samverkan som finns med nätverk enligt Alternativ A.

	Fördelar / styrkor	Nackdelar / svagheter	Vilka resurser behövs?
A) Ett nätverk som arbetar med bredare landsbygdsfrågor i mer begränsad utsträckning än idag, med Jordbruksverket som ansvarig myndighet.	<ul style="list-style-type: none"> Nätverket blir en bättre avspeglning av innehållet i den strategiska planen och kan bli en samlad kraft för att stärka dess genomförande. Enklare att få intressenter att "brinna" för en mer konkret fråga. Smala separerade nätverk kan bli spetsigare och ur den synpunkten effektivare Kan ge större utrymme för förvaltningsmyndighet att samverka med representanter för primära gruppen av stödmottagare. Kan bättre avlasta förvaltningsmyndighet i arbetsuppgifter så som sprida information och resultat, dialog om förenklingar etc. Fokusering på Jordbrukets utveckling, vilket kan bidra till att utveckla sektorn. Viss del av hänggränsen finns kvar genom att leader 	<ul style="list-style-type: none"> Jordbrukets utveckling är beroende av landsbygdernas utveckling. Att arbeta med breda landsbygdsfrågor är därför viktigt för jordbruket. En avgränsning kan leda till att jordbrukets olika aktörer mister en plattform där de kan möta motsvarande aktörer från andra sektorer. Förlust av innovationspotential när de gränsöverskridande mötena riskerar att minska (färre aktörer med bred spridning). Jordbruket har del i landsbygdernas utveckling och klimatanpassning, ex landskapsbild, markanvändning vid hantering av extremväder, lokal omställning och lokala livsmedelskedjor. Jordbruket är en del av näringslivet i landsbygder, intimt sammanvävd med 	I huvudsak TA-pengar inom CAP. Kan även kompletteras med annan finansiering, som idag. Kan vara både rörlig och fast finansiering.

	Fördelar / styrkor	Nackdelar / svagheter	Vilka resurser behövs?
	<p>fortsatt finns med, som ger viss möjlighet till samverkan mellan alla aktörer i landsbygder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fortsätter och förstärker de livsmedelsstrategiska, miljö- och klimatinriktade insatser som idag är väl etablerade. • Bättre förutsättningar att knyta ihop arbete med livsmedelsstrategin. 	<p>annan näringsverksamhet och då blir det kontraproduktivt att separera nätverken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jordbruk är ofta diversifierade och många, är kombinationsföretag med skog, turism, entreprenad och andra grenar som skapar en ekonomisk helhet i företaget. Sådana kombinationsfrågor blir svårare att hantera med separata nätverk. • Ur AKIS-perspektiv är det särskilt viktigt med ett nätverk som attraherar olika sektorer, just för att stimulera innovationstänk och för att skapa möjligheter för jordbruket att hämta inspiration från andra sektorer • En plattform där stora och små aktörer från olika sektorer, som inte har en naturlig mötesplats och där de tillsammans kan förstå att vi alla arbetar mot ett och samma mål, upphör. • Svarar i liten utsträckning upp mot de landsbygdspolitiska målen eller den roll som nätverket förväntas ha i relation till Long term Vision for Rural Areas. • Smalare i sitt arbetsområde och därför mindre möjligheter att påverka i breda sammanhang • Nätverket riskerar att göra anspråk på rollen som ett landsbygdsnätverk, fastän att de bredare frågorna får begränsat utrymme. Detta kan hämma bildandet av andra kompletterande nätverk, och det riskerar att begränsa nätverkets bidrag till landsbygdernas utveckling. • Svårigheter att attrahera aktörer utanför jordbruket som jordbruket behöver nätverka med. Det innebär därmed en risk att tappa engagemang hos många av dagens nätverksaktörer, det finns tendenser till det redan idag. 	

	Fördelar / styrkor	Nackdelar / svagheter	Vilka resurser behövs?
		<ul style="list-style-type: none"> • Genomförandet av leader får färre kompletterande insatser. • Tillväxtverket kan mista en arena där de får möjlighet att nätverka med jordbruks- och fiske-/vattenbrukssaktörer utöver det samarbete som de har med Jordbruksverket. • Risk att ingen känner ansvar att knyta ihop olika stuprör. • Risk för att det blir två nätverk som konkurrerar med andra befintliga nätverk istället för att knyta ihop olika nätverk som annars inte brukar mötas. • Inget annat politikområde utanför CAP har hittills allokerat medel och arbetsuppgifter för en sammanlänkande roll. Dvs den roll som nätverken nu får genom Rural Vision samt genom den arbetsuppgift som finns i artikel 113 om att länka till andra nätverk och program. • Ska den bredare landsbygdsutvecklingen, dvs helheten, endast hanteras av Leader och nätverkandet i de frågorna minskas i enlighet med budgetfördelningen, blir det en väldig obalans. Det skulle vara svårt att hävda rollen som en neutral arena för alla nätverksmedlemmar utan hänsyn till deras storlek. 	
B) Ett nätverk med samma spännvidd som idag med Jordbruksverket som ansvarig myndighet	<ul style="list-style-type: none"> • Helhetsperspektiv på jordbrukets och landsbygdernas utveckling. Jordbruket är beroende av landsbygderna, och tvärtom. • Fortsätter att knyta samman lantbruket med helheten i den större landsbygdsutvecklingen, klimatanpassning, servicefrågor etc. • Svarar upp mot de landsbygdspolitiska målen, samtidigt som man svarar upp mot livsmedelsstrategins mål, miljö- och klimatmål. 	<ul style="list-style-type: none"> • Risk för en snedvridning mellan hur pengarna i den strategiska planen fördelas och i hur pengarna i nätverket fördelas. Detta kan påverka nätverkets möjlighet att stärka genomförandet av den svenska strategiska planen. • Det kan begränsa möjligheterna att stärka det administrativa genomförandet av CAP. 	I huvudsak TA-pengar inom CAP. Kan även kompletteras med annan finansiering, som idag. Kan vara både rörlig och fast finansiering.

	Fördelar / styrkor	Nackdelar / svagheter	Vilka resurser behövs?
	<ul style="list-style-type: none"> • Innovationspotential genom gränsöverskridande möten. • Genomförandet av Leader fortsätter att förstärkas genom att insatser som exempelvis Ung inkludering, Smarta landsbygder och bredare innovationsfrämjande också kan rymmas inom nätverket. • Leader fortsätter att förstärkas genom att vara i samma nätverk där nationella aktörer från olika sektorer finns, vars engagemang är viktigt för framgångsrikt genomförande av leader. • Bygger vidare på de strukturer som redan finns. • Det engagemang som redan är upparbetat hos aktörerna bibehålls och startsträckan blir kortare. • Förvaltningsmyndigheten får närmare tillgång till en bred samverkansyta och draghjälp i sin uppgift att bidra till landsbygdspolitiska mål och regionala utvecklingsmål, men även andra tvärsektoriella samarbeten. • Bättre förutsättningar att knyta ihop arbete inom livsmedelsstrategin. • Landsbygdsaktörer utanför de gröna och blå näringarna ges möjlighet att medverka i Landsbygdsnätverket utifrån sina egna behov och intressen, vilket de annars inte skulle ha gjort. Detta gagnar även utvecklings- och innovationsarbetet för de gröna och blå aktörerna, som därmed får en närhet till övriga landsbygdsaktörer inom samma nätverk. 		
C) Ett nätverk med samma spännvidd som idag men med delat ansvar mellan Jordbruksverket	<ul style="list-style-type: none"> • Bättre svara upp mot behov ffa lokalt perspektiv- landsbygdspolitiska mål • Helhetsperspektiv på jordbrukets och landsbygdernas utveckling. 	<ul style="list-style-type: none"> • Risk för splittring med flera myndigheter som ska ta gemensamt ansvar för styrning, ledning, genomförande och finansiering. 	TA-pengar inom CAP. Finansiering som följer med annan myndighet, ex nationella anslag. Kan även kompletteras med annan finansiering.

	Fördelar / styrkor	Nackdelar / svagheter	Vilka resurser behövs?
och annan myndighet	<ul style="list-style-type: none"> • "Hängrännan" finns kvar. • Annan myndighet får känna större ansvar. Bättre förutsättningar att knyta ihop arbete med livsmedelsstrategin • TVV har få andra utvecklade kontaktytor med lantbruket och fisket/vattenbruket, utöver sin samverkan med andra berörda myndigheter och behöver tvärkopplingen även till primärproducenter, rådgivning och forskning inom de gröna och blå näringarna. • Innovationspotential genom gränsöverskridande möten. • Svarar upp mot de landsbygdspolitiska målen, samtidigt som man svarar upp mot även andra mål. • Bättre möjligheter att knyta ihop CAP med livsmedelsstrategin och andra politiska satsningar. • En annan myndighet/ fler myndigheter får känna större ansvar för landsbygdsfrågorna. • Mer "muskler" vid delat ansvar. • Delat ansvar kan innebära att Jordbruksverket kan fokusera mer på jordbrukets utveckling och CAP än på landsbygderna mer generellt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Risk för en snedvridning mellan hur pengarna i den strategiska planen fördelas och i hur pengarna i nätverket fördelas. Detta kan påverka nätverkets möjlighet att stärka genomförandet av den svenska strategiska planen. • Det kan begränsa möjligheterna att stärka det administrativa genomförandet av CAP. • Personalfrågor i kansliet kan bli mer komplicerat. • Utmaning att få flera GDar att komma överens om resurser till kanslifunktioner, stadgar, utse aktörer som ska ingå i styrgruppen, etc. 	<p>som idag. Kan vara både rörlig och fast finansiering</p>
D) Ett separat nätverk för bredare landsbygdsfrågor som drivs av annan myndighet	<ul style="list-style-type: none"> • Svarar upp mot de landsbygdspolitiska målen. • En annan myndighet kan kombinera policyansvaret för landsbygdsfrågorna med driften av nätverket. • En annan myndighet kan ev. attrahera aktörer som tidigare inte engagerat sig i nätverket. • Tydlighet i huvudmannaskap eftersom ansvarsområde är kopplat till uppdraget för respektive nätverk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi riskerar att inte bygga vidare på dagens strukturer - en startsträcka krävs för ny myndighet som ska sätta sin prägel på arbetet. • Vi kan tappa engagemang hos vissa av dagens aktörer. • Jordbruket riskerar att hamna i skymundan och genomförandet av CAP får inte den draghjälp som är tanken med nätverket. • Hängrännan riskerar urholkas med negativa konsekvenser för innovationsförmågan inom såväl gröna och blå näringar som övrig landsbygdsutveckling 	<p>Olika varianter är möjliga. Ex: Finansiering som följer med annan myndighet, ex nationella anslag. Kan även kompletteras med annan finansiering, som idag. Kan även finansieras via TA medel från CAP. Kan vara både rörlig och fast finansiering</p> <p>Kan vara svårt att få långsiktig och tillräcklig finansiering från andra statliga myndigheter eller privata aktörer. En risk att privata finansierare ställer specifika krav som</p>

	Fördelar / styrkor	Nackdelar / svagheter	Vilka resurser behövs?
		<ul style="list-style-type: none"> • Svårare att attrahera aktörer utanför jordbruket att medverka i grupper och aktiviteter i nätverket som Jordbruksverket samordnar. Flera aktörer kommer att behöva ingå i båda nätverken och det finns risk för konkurrens om deras tid och intresse för att delta aktivt, vilket gör det svårare att nå målet i artikel 113 om ökad delaktighet. 	<p>äventyrar rollen som en neutral arena.</p>

